

Binnen de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben enkele fracties de behoefte enkele vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 6 februari 2017 houdende diverse onderwerpen schuldenbeleid (Kamerstuk 24 515, nr. 384).

De voorzitter van de commissie,
Bosman

De griffier van de commissie,
Esmeijer

Inhoudsopgave	
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	3
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	4
II. Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris	5

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

Wat de leden van de VVD-fractie betreft heeft iedereen de vrijheid schulden aan te gaan en de verantwoordelijkheid deze af te lossen. Dat geldt ook voor jongeren.

Op het moment dat jongeren niet in staat zijn aan hun verplichtingen te voldoen, ligt het in de rede dat zij, al dan niet met hulp van gemeentelijke schuldhulpverlening, tot betalingsregelingen komen met hun schuldeisers. Uitgangspunt daarbij moet zijn dat alle schulden worden afbetaald. Wat de leden van de VVD-fractie betreft is het daarbij heel normaal als een student een baantje naast zijn studie heeft, om op die manier beter en eerder in staat te zijn om zijn schulden af te lossen.

Wat de leden van de VVD-fractie betreft is het niet de bedoeling dat schulden worden kwijtgescholden ten laste van belastingbetalers of schuldeisers. Herfinanciering, kwijtschelden of een moratorium zorgen er voor dat verantwoordelijkheden van de schuldenaar worden ontnomen. Dat kan wat de leden van de VVD-fractie betreft niet de bedoeling zijn. Daarentegen kunnen gemeenten veel beter inzetten op vroegsignalering. Voorkomen is immers beter dan genezen. Dit is niet alleen in het belang van schuldenaren maar ook in het belang van schuldeisers. Bovendien blijkt dat van elke euro die wordt geïnvesteerd in vroegsignalering en preventie de maatschappij de maatschappij tussen de € 2,46 en € 4,22 oplevert en de gemeente zelf tussen de € 1,57 en € 2,91 oplevert.

De inspectie SZW constateert dat vrijwel alle gemeenten in Nederland op enige wijze invulling geven aan vroegsignalering, maar dat vroegsignalering bij gemeenten nog in ontwikkeling is en dat er voor gemeenten veel voordeel te behalen is als zij dit proces effectiever weten in te richten.

De Staatssecretaris geeft in haar brief aan dat zij een professionaliseringsimpuls wil geven, gericht op alle betrokkenen (raadsleden, wethouders, beleidsmedewerkers, medewerkers in de uitvoering, cliëntenraden en vrijwilligers). Wat de leden van de VVD-fractie betreft is dat verstandig, maar niet genoeg.

De inspectie geeft aan dat, mede vanwege de integrale aanpak, de verwachting is dat de rol van wijkteams toeneemt bij de vroegsignalering. Kan de Staatssecretaris aangeven of voldoende duidelijk is welke kennis daarvoor bij wijkteams aanwezig moet zijn?

En of er in de praktijk voldoende kennis aanwezig is bij deze wijkteams? Is überhaupt bekend of er voldoende kennis aanwezig is bij deze wijkteams? Hebben gemeenten de mogelijkheid deze kennis te toetsen? En zo nee, kan de Staatssecretaris gemeenten tools en handvatten aanbieden om deze kennis te toetsen en op niveau te brengen?

Is de Staatssecretaris bereid een online zelftest aan te bieden bij het gratis te downloaden boekje «De eindjes aan elkaar knopen», dat bij veel wijkteams en andere organisaties wordt gebruikt?

Zou er niet een veel groter deel van de zogenaamde armoedegelden moeten worden ingezet op preventie en vroegsignalering?

Hoeveel van de subsidiegelden die de Staatssecretaris heeft toegekend aan het samenwerkingsverband van Divosa, de VNG, de NVVK, Sociaal Werk Nederland en de LCR voor hun ondersteuningsprogramma voor de gemeentelijke schuldhulpverlening en andere initiatieven wordt besteed aan het verbeteren van vroegsignalering en andere vormen van preventie?

Wat doet de Staatssecretaris om gemeenten te ondersteunen het aantal partners met wie gemeenten afspraken maken over vroegsignalering (zoals woningcorporaties, maatschappelijk werk, voedselbanken, nutsbedrijven en zorgverzekeraars) te vergroten? En wat doet de Staatssecretaris om het combineren en duiden van signalen te verbeteren?

Wat doet de Staatssecretaris om gemeenten te ondersteunen bij het opdoen van kennis? Hoe wordt de privacy – vooral bij extern signaleren – geborgd? En op welke wijze verduidelijkt de Staatssecretaris de privacyaspecten voor gemeenten?

De inspectie geeft een aantal concrete zaken aan die door de gemeente geregeld moeten zijn. Hoe gaat de Staatssecretaris deze zaken onder de aandacht van gemeenten brengen? Hoe gaat zij de voortgang meten van de verbeteringen die gemeenten op basis hiervan doorvoeren?

Ook geeft de inspectie aan dat gemeenten het lastig vinden om afspraken over externe signalering te maken met landelijk opererende partijen. Wat kan de Staatssecretaris hierin voor gemeenten betekenen en hoe wordt hier de privacy geborgd?

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Staatssecretaris over diverse onderwerpen die het schuldenbeleid raken. Deze leden hebben naar aanleiding van de brief nog enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie lezen dat jongeren met relatief lage schulden in aanmerking kunnen komen voor herfinanciering van de schulden door gemeente. Deze leden vinden het belangrijk dat alle jongeren met schulden van deze mogelijkheid gebruik kunnen maken. Daarom vragen deze leden een overzicht waarin de antwoorden op de volgende vragen wordt opgenomen:

- a) welke gemeenten bieden deze mogelijkheid van herfinanciering?;
- b) welke grens hanteren deze gemeenten om te bepalen wat een «relatief lage schuld» is?;
- c) welke gemeenten hebben deze mogelijkheid nog niet en welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om deze gemeenten ertoe bewegen om over te gaan tot herfinanciering van schulden van jongeren?;
- d) hoeveel jongeren met schulden maken op dit moment gebruik van de mogelijkheid van herfinanciering?;
- e) Hoe verhoudt dit zich tot het aantal jongeren met schulden?;
- f) op welke wijze wordt binnen dit kader ook gestimuleerd dat jongeren hun opleidingen afmaken en of minimaal een startkwalificatie behalen?

Daarnaast lezen de leden van de PvdA-fractie dat nu de maatwerkregelingen van diverse uitvoeringsoverheden op eenvoudige wijze in beeld gebracht worden. Kan de Staatssecretaris nader toelichten wanneer dit afgerond zal worden? En kan de Staatssecretaris ook nader toelichten hoe dit gecommuniceerd zal worden zodat de jongeren ook daadwerkelijk bereikt gaan worden?

Verder lezen de leden van de PvdA-fractie dat er in een kortlopend onderzoek quick wins in kaart gebracht zullen worden. Kan de Staatssecretaris toelichten wanneer de resultaten van dit onderzoek gedeeld zullen worden met de Kamer?

De leden van de PvdA-fractie vinden het tempo waarin gemeenten vroegsignalering in de praktijk brengen veel te traag gaan. Kan de Staatssecretaris nader toelichten of het niet tijd vindt worden voor een minimaal kader van eisen waaraan schuldhulpverlening per gemeente zou moeten voldoen? De leden van de PvdA-fractie denken daarbij aan bijvoorbeeld een minimale basis van vroegsignalering waarbij elke gemeente een convenant moet sluiten met maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, maatschappelijk werk, voedselbanken, nutsbedrijven en zorgverzekeraar om te komen tot een dekkend netwerk van vroegsignalering met de gemeente als spil in dit netwerk. Ook denken de leden van de PvdA-fractie aan specifieke besteding van de extra middelen binnen het budget van 7,5 miljoen euro tot 2018 aan het ondersteunen van gemeenten om te komen tot betere samenwerkingsverbanden met bovengenoemde bedrijven en organisaties. Kan de Staatssecretaris nader toelichten hoe zij hierover denkt? Is de Staatssecretaris bereid om voorbeeldconvenanten te delen met gemeenten? En is de Staatssecretaris bereid om hierin voortrekker te zijn?

Vragen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris op welke wijze zij denkt te kunnen voorkomen dat jongeren in de ene gemeente wel geholpen worden met herfinanciering van hun schulden, zodat zij kunnen gaan studeren en in de andere gemeente niet? Op welke wijze kan gezorgd worden, dat ook jongeren met grotere schulden, of woonachtig in een gemeente, waar herfinanciering niet geboden wordt, toch een studie kan volgen? Is het volgen van een studie niet de beste kans om in de toekomst uit de schulden te kunnen komen en blijven? Waarom biedt DUO niet de mogelijkheid tot uitstel van betaling voor alle onderwijsgerelateerde schulden? Is het mogelijk dat DUO uitstel kan verlenen zonder dat de noodzaak hiervoor vastgesteld is door een (gemeentelijke) schuldhulpverlener? Wie bepaald uiteindelijk of schulden (deels) worden kwijtgescholden, DUO of de (gemeentelijke) schuldhulpverlener? Hoe wordt voorkomen dat door niet goede onderlinge communicatie tussen deze partijen kwijtschelding of uitstel te lang op zich laat wachten? Het is erg goed dat veel uitvoeringsorganisaties maatwerk kunnen bieden aan jongeren met multi-problemen. Hoe gaat de samenwerking tussen deze organisaties vorm krijgen? Is er een organisatie die daar het voortouw in kan nemen? Is de termijn van maximaal 6 maanden binnen het wettelijk breed moratorium voldoende om jongeren de gelegenheid te geven om te gaan studeren? Wat als er te weinig tijd is om dit doel te bereiken? Welk maatwerk is er dan mogelijk?

Op welke wijze monitort de Staatssecretaris de maatregelen ter bevordering van de effectiviteit van vroegsignalering? Welke doelen zijn er gesteld bij de verstrekking van de subsidies en hoe wordt de effectiviteit hiervan gemeten?

Vragen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat knelpunten voor kwetsbare jongeren (bijvoorbeeld jongeren met een jeugdzorg verleden of zwerfjongeren) die willen studeren, maar wel met grote schulden kampen, zo goed mogelijk worden opgelost. Voor (kwetsbare) jongeren met schulden zijn er diverse mogelijkheden. De bewindspersonen geven aan dat er diverse mogelijkheden zijn: gemeenten kunnen schulden herfinancieren, zodat er nog één schuldeiser is en DUO biedt mogelijkheden om tot schuldregelingen te komen. Daarover stellen de leden graag nog

enkele vragen. Ook geven zij voorts aan dat deze mogelijkheden voor veel kwetsbare jongeren, die vaak te maken hebben met multiproblematiek, niet (altijd) voldoende zijn.

De leden van de D66-fractie hebben daarom meermalen gepleit voor een schuldrustperiode als het gaat om de incassering van schulden van alle rijks incasso's bij kwetsbare jongeren. De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft afgelopen november (2016) toegezegd te bekijken wat de mogelijkheden zijn voor een schuldrustperiode voor kwetsbare jongeren, gedurende hun studie. Doordat continu de druk van schuldaflossingen te voelen kan het kwetsbare jongeren belemmeren een nieuwe start te maken. Zeker als zij kiezen voor een opleiding, om aan een nieuwe toekomst te bouwen, moet er een bepaalde stabiliteit en rust beschikbaar zijn. De leden van de D66-fractie zien daarom graag dat deze jongeren een schuldrustperiode kunnen krijgen, waarbij de incassering vanuit de overheid tijdelijk wordt stopgezet. In de brief die is ontvangen zien zij niet dat de staatssecretarissen dit gaan realiseren en dat stelt teleur. Aangezien deze toezegging eerder wel op tafel leek te liggen ontvangen de leden graag een uiteenzetting waarom de bewindspersonen afzien van een realisatie van een schuldrustperiode voor kwetsbare jongeren. Indien de leden dit verkeerd interpreteren, en de bewindspersonen wel aan de slag gaan met een integraal plan voor een schuldrustperiode, kan dan aangegeven worden wat de vervolgstappen zullen zijn en welke (concrete) planning gehanteerd zal worden?

Bij de ronde tafel hebben alle betrokken overheidsorganisaties aangegeven bereid te zijn een bijdrage te leveren aan een oplossing. De leden van de D66-fractie vernemen graag welke organisaties dat ook daadwerkelijk doen, en op welke manier zij daar invulling aan geven. De bewindspersonen verwijzen naar maatwerk dat alle individuele organisaties kunnen leveren, de leden van de D66-fractie ontvangen graag enkele voorbeelden van deze vormen van maatwerk. Ook vernemen zij graag hoe maatwerk wordt gedefinieerd, en in hoeverre het risico op willekeur wordt tegengegaan. Daarnaast geven de leden van de D66-fractie graag aan dat de voorkeur uitgaat naar een integraal plan en integrale mogelijkheden om deze kwetsbare jongeren te helpen. Indien alle organisaties afzonderlijk van elkaar werken kan dit (onnodig) complex zijn.

Daarnaast geven de bewindspersonen aan naar «quick wins» te willen kijken. Kan uitgelegd worden wat hieronder wordt verstaan, en in hoeverre deze al bestaan, en indien zo hoe deze «quick wins» (gaan) bijdragen aan een schuldrustperiode voor kwetsbare jongeren die werken aan een diploma. De leden van de D66-fractie zien liever een langdurige, stabiele oplossing voor deze groep. Zij ontvangen hierop graag een reactie.

Zoals de leden van de D66-fractie al aangaven hebben zij enkele vragen aan de Staatssecretaris over de mogelijkheden die DUO biedt. Een aantal zaken blijft daarin onduidelijk, zoals de daadwerkelijke mogelijkheden die er zijn, de mate van willekeur, de definitie van «een bijzonder schrijnend geval», de invulling van «(deels)kwijtschelden» en de definitie van «onderwijs gerelateerde schulden». De leden verzoeken de Staatssecretaris hier nader op in te gaan.

De leden van de D66-fractie maken tot slot graag van de mogelijkheid gebruik om een reflectie van de bewindspersonen te ontvangen op de ingeslagen weg van de gemeente Den Haag. Zij hebben ervoor gekozen om problematische schulden van jongeren af te kopen, in een proef van SchuldenLab070 getest. De leden ontvangen graag een reflectie op deze plannen en de wenselijkheid van een brede landelijke uitrol.

II. Antwoord/ Reactie van de Staatssecretaris